

Sygn. akt I ACa 1093/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Małaniuk
Sędziowie:	SSA Jerzy Geisler SSA Piotr Górecki (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Ćwirko

po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 2014 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. N., A. K.**

przeciwko **(...) spółce akcyjnej z siedzibą**

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 11 lipca 2013 r., sygn. akt I C 1334/13

oddala apelację.

P. Górecki H. Małaniuk J. Geisler

Sygn. akt I ACa 1093/13

UZASADNIENIE

Powódka A. K. działająca w imieniu własnym oraz małoletniego powoda K. N. wniosła przeciwko pozwanemu (...) Spółce Akcyjnej w W. po rozszerzeniu powództwa o:

1) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 65.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 5.000 złotych od dnia 9 kwietnia 2010 r. zł oraz od kwoty 60.000 zł „od dnia następnego po 37 dniu od dnia rozszerzenia powództwa”,

2) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 30.000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od kwoty 10.000 zł od dnia 26 sierpnia 2010 r. oraz od kwoty 20.000 zł od dnia „następnego po 37 dniu od dnia rozszerzenia powództwa”,

3) zasądzenie od pozwanego na rzecz małoletniego powoda kwoty 70.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od kwoty 10.000 zł. od dnia 9 kwietnia 2010 r. oraz od kwoty 60.000 zł od dnia „następnego po 37 dniu od dnia rozszerzenia powództwa”,

4) zasądzenie od pozwanego na rzecz małoletniego powoda kwoty 100.000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od kwoty 10.000 zł od dnia 26 sierpnia 2010 r. i od kwoty 90.000 zł od dnia „następnego po 37 dniu od dnia rozszerzenia powództwa” oraz

5) zasądzenie od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz kosztów

procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 11 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu:

1) zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 55.000 zł z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 5.000 zł. od dnia 9 kwietnia 2010 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 10.000 zł. od dnia 26 sierpnia 2010 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 40.000 zł. od dnia 16 marca 2013 r. do dnia zapłaty,

2) oddalił powództwo A. K. w pozostałym zakresie,

3) zasądził od pozwanego na rzecz małoletniego powoda kwotę 60.000 zł. z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 10.000 zł. od dnia 9 kwietnia 2010 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 10.000 zł. od dnia 26 sierpnia 2010 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 40.000 zł. od dnia 16 marca 2013 r. do dnia zapłaty;

4) oddalił powództwo małoletniego powoda w pozostałym zakresie i

5) orzekł o kosztach procesu (sygn. akt IC 1334/13).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

J. N. był konkubentem powódki A. K.. Od 2004 r. zamieszkiwali wspólnie w wynajmowanym mieszkaniu w P.. Byli zaręczeni, planowali się pobrać. Razem nimi mieszkało dwoje pełnoletnich dzieci powódki z małżeństwa z J. K.. Na ich utrzymanie powódka otrzymywała od byłego męża alimenty w łącznej kwocie 600 zł.

Ze związku powódki i J. N. dnia (...) urodził się powód K. N.. Powódka nie pracowała, zajmowała się domem i dziećmi. Szczególnej opieki wymagał syn S. chory na schizofrenię paranoidalną. Ciężar utrzymania rodziny spoczywał na J. N., który pracował jako kierowca karetki w firmie (...) w P.. Zarabiał miesięcznie ok. 1.490 zł brutto. Starał się pracować w nadgodzinach i zdarzało się, że uzyskiwał wynagrodzenie miesięczne 1.724 netto.

Pomiędzy powodami i zmarłym J. N. panowały bardzo dobre, bliskie relacje. Członkowie rodziny byli ze sobą silnie emocjonalnie związani. J. N. brał czynny udział w opiece i wychowaniu tak syna K., jak i dzieci powódki z poprzedniego związku.

Dnia 16 stycznia 2009 r. około godziny 12.30 na drodze w pobliżu miejscowości Ł. doszło do wypadku drogowego. Kierujący pojazdem marki V. (...) M. S. wpadł w poślizg, w wyniku czego zjechał na przeciwległy pas ruchu doprowadzając do zderzenia z prawidłowo jadącym samochodem marki V., który to z kolei zderzył się z pojazdem marki V. (...), kierowanym przez J. N.. W wyniku obrażeń spowodowanych wypadkiem śmierć poniósł J. N.. Pojazd sprawcy w chwili zdarzenia posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej udzielone przez pozwanego.

Pismami z dnia 20 stycznia 2010 r. powódka zgłosiła pozwanemu szkodę i zażądała wpłaty zadośćuczynienia na rzecz swoją i syna w kwotach po 60.000 zł. Ponadto, pismem z dnia 18 sierpnia 2010 r. powódka zażądała od pozwanego wypłaty tytułem odszkodowania na rzecz kwoty 10.000 zł oraz na rzecz powoda K. N. kwoty 30.000 zł. W dniu 8 kwietnia 2010 r. pozwany przyznał powódce zadośćuczynienie w kwocie 35.000 zł i odszkodowanie w kwocie 20.000 zł, natomiast na rzecz małoletniego powoda zadośćuczynienie w kwocie 30.000 zł. Decyzją z dnia 25 sierpnia 10 r. pozwany nie przychylił się wniosków powodów w pozostałej części.

W związku z faktem, że śmierć J. N. była efektem wypadku przy pracy, powodowi K. N. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił odszkodowanie w kwocie 55.853 zł. Ponadto przyznana została mu comiesięczna renta w wysokości 833 zł.

Apelacje od powyższego rozstrzygnięcia wnieśli powodowie zaskarżając je w zakresie oddalającym powództwo A. K. o zadośćuczynienie „ponad kwotę 25.000 zł” oraz w e oddalającym roszczenie małoletniego powoda o zadośćuczynienie „ponad kwotę 40.000 zł” o odszkodowanie z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej „ponad 20.000 zł.”

Autor apelacji podniósł przy tym następujące zarzuty:

1) naruszenie przepisów prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. „poprzez niewłaściwe zastosowanie i przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, polegające na sformułowaniu wniosków logicznie niespójnych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i ustaleń faktycznych, a przede wszystkim przyjęcie, że kwota 70.000 zł na rzecz małoletniego powoda oraz 60.000 zł na rzecz powódki są kwotami odpowiednimi w stosunku do doznanej krzywdy po stracie osoby najbliższej (...)”,

2) przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 446 § 4 k.c. „i w konsekwencji zasądzenie rażąco zaniżonego zadośćuczynienia na rzecz powodów oraz oddalenie dalej idącego powództwa w tym przedmiocie”,

b) art. 446 § 3 k.c. „i w konsekwencji zasądzenie rażąco zaniżonego odszkodowania z powodu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej małoletniego powoda po śmierci ojca oraz oddalenie dalej idącego powództwa w tym przedmiocie”.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki „dalszej kwoty 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 16 marca 2013 r. do dnia zapłaty”;

2) zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz małoletniego powoda „dalszej kwoty 30.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę związana z utratą osoby najbliższej oraz dalszej kwoty 80.000,00 zł tytułem odszkodowania z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 16 marca 2013 r. do dnia zapłaty”;

3) zasądzenia na rzecz strony powodowej e kosztów sądowych postępowania I instancyjnego;

4) zasądzenie na rzecz strony powodowej kosztów postępowania za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wg norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd odwoławczy podziela istotne ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji. Wypada zatem w tym miejscu odnieść się do zarzutów apelacyjnych.

Podstawa prawną roszczeń powodów stanowił art. 446 § 3 i § 4 k.c. Z przepisów tych wynika, że sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej (§ 3). Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (§ 4). Przepis z art. 446 § 4 k.c. dodany został do Kodeksu cywilnego przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 maja 2008 r. (Dz.U. z 2008, nr 116, poz. 731) zmieniającej ustawę z dnia 3 sierpnia 2008 r. Tak więc w chwili wypadku komunikacyjnego w którym zginął J. N., przywołany przepis już obowiązywał.

Bezspornym było, że przed wytoczeniem powództwa pozwany ubezpieczyciel wypłacił powodce kwotę 35.000 zł zadośćuczynienia oraz 20.000 zł odszkodowania. W ocenie sądu I instancji, należna powodce kwota zadośćuczynienia winna wynosić 60.000 zł. W tej sytuacji Sąd Okręgowy uwzględnił roszczenie to do kwoty 25.000 zł. Łącznie zatem wraz z kwota już wypłaconą, powódka otrzymała 60.000 zł. Jeśli chodzi o odszkodowania to sąd I instancji stanął na stanowisku – po uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy – że powódka powinna otrzymać odszkodowanie w kwocie 50.000 zł a zatem biorąc pod uwagę kwotę już wypłaconą, zasądził dodatkowo 30.000 zł. Łącznie zatem w pkt I1 Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powódki kwotę 55.000 zł z odsetkami od kwot i dat wskazanych w wyroku.

Analiza zgromadzonych dowodów pod kątem zarzutów apelacyjnych wskazuje, że zasądzona kwota była w pełni optymalna do okoliczności sprawy. Zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c. nie jest zależne od pogorszenia sytuacji życiowej osoby bliskiej w wyniku śmierci bezpośrednio poszkodowanego, lecz ma na celu złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej i pomoc w dostosowaniu się do zmienionej sytuacji życiowej. Niewątpliwie śmierć konkubenta przyniosła powodce ujemne doznania psychiczne. Niemniej jednak od chwili śmierci minęło już kilka lat, co w sposób istotny wpływa do osłabienia ujemnych doznań związanych ze śmiercią osoby bliskiej. Sam autor apelacji nie przywoływał zresztą żadnych takich okoliczności związanych z ujemnymi doznaniem powódki, aby zaprezentowaną ocenę skorygować. Zasądzona kwota zadośćuczynienia jest adekwatna do okoliczności przedmiotowej sprawy i do osoby pokrzywdzonej. Łączna kwota zadośćuczynienia odpowiada też rozmiarowi doznanych cierpień psychicznych i wieku powódki. W tej sytuacji łączna kwota zadośćuczynienia w wysokości 60.000 zł jest w pełni wyważona.

Nie było także zasadnym domaganie się zasądzenia wyższego odszkodowania. Łącznie z kwota już wypłaconą powódka uzyskała odszkodowanie w kwocie 50.000 zł (20.000 zł przed procesem oraz 30.000 zł które zasądzone zostało przez sąd I instancji). Niewątpliwie wskutek śmierci J. N. nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej samej powódki. W judykaturze i doktrynie ukształtowało się stanowisko, że chociaż należy przy zasądzeniu odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. uwzględniać całokształt okoliczności wpływających na sytuację życiową osoby najbliższej zmarłego, to jednak kompensata ta ma służyć naprawieniu szkody majątkowej. Nie ulega żadnej wątpliwości, że wspólne zamieszkiwanie powódki i J. N. w jakimś stopniu łagodziło trudną sytuację materialną powódki. Zmarły uczestniczył bowiem z kosztach utrzymania całej rodziny. Niemniej jednak nie sposób pominąć tego, że zarobki zmarłego konkubenta były skromne. Zatem i ta okoliczność nie mogła zostać pominięta przy określaniu właściwego odszkodowania. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej o którym mowa w art. 446 § 3 k.c. obejmuje szeroko rozumianą szkodę majątkową, na którą składają się dwa elementy. Przede wszystkim odszkodowanie to wyrównać ma te szkody rozumiane jako szkody materialne, często nieuchwytnie i trudne do obliczenia a prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej. Drugim elementem są szkody polegające na obiektywnym pogorszeniu pozycji życiowej danej osoby na które to pogorszenie składają się przede wszystkim trudności życiowe związane ze śmiercią osoby najbliższej oraz przyszłe szkody majątkowe wynikające z utraty oczekiwań. Zasądzona kwota wszystkie te elementy uwzględnia. W

tej sytuacji zasądzona kwota odszkodowania wraz z kwotą już wypłaconą jest odpowiednia a podniesione w apelacji zarzuty, oceny tej zmienić nie mogły.

Podobnie odnieść się trzeba do zarzutów apelacyjnych kwestionujących rozstrzygnięcie co do małoletniego powoda. Autor apelacji domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz powoda „dalszej kwoty 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia” oraz „dalszej kwoty 80.000 zł tytułem odszkodowania”. Ponieważ małoletni powód uzyskał wcześniej od pozwanego 30.000 zł, sąd I instancji zasądził dodatkowo 40.000 zł zadośćuczynienia. Łącznie zatem powód uzyskał 70.000 zł z tego tytułu. Kwota ta przedstawia realną wartość kompensacyjną a przy tym uwzględnia wszystkie istotne okoliczności w jakiej znalazł się małoletni powód po śmierci ojca. Na uwadze należy też mieć i to, że w chwili śmierci powód liczył sobie ok. 4 lat.

Nietrafna okazała się także apelacja co do rozstrzygnięcia o odszkodowaniu. Małoletniemu powodowi sąd I instancji przyznał odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. w kwocie 20.000 zł mając przy tym na uwadze istotne okoliczności dotyczące małoletniego powoda. Odnieść wypada się osobno do argumentacji apelującego, jakoby sąd I instancji zaliczył do przyznanego odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., świadczenie uzyskane przez powoda z tytułu ubezpieczenia społecznego. Niewątpliwie sąd I instancji takich obliczeń arytmetycznych nie poczynił, co czyni zarzut ten nietrafnym. Niemniej jednak przy ocenie należy kwoty odszkodowania, nie sposób pominąć ogólnej sytuacji bytowej i materialnej w jakiej znajduje się osoba pokrzywdzona. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił powodowi odszkodowanie w kwocie 55.853 zł i przyznał rentę w wysokości 833 zł. Okoliczności te nie były decydujące dla rozstrzygnięcia w przedmiocie roszczenia małoletniego powoda, ale też nie można było ich całkowicie pomijać. Przewidziane w art. 446 § 3 k.c. odszkodowanie obejmuje tylko takie szkody, które nie dają się sprecyzować i określić w konkretnych wartościach pieniężnych. Wyrażają się one w ogólnym znacznym pogorszeniu warunków życiowych, w jakich znaleźli się najbliżsi członkowie rodziny zmarłego na skutek jego śmierci. Konieczną przesłanką przyznania odszkodowania jest stwierdzenie, że pogorszenie dotyczy materialnych warunków, a nie polega wyłącznie na cierpieniach moralnych będących następstwem śmierci poszkodowanego. Biorąc zatem pod uwagę ogólną sytuację bytowo-materialną oraz możliwości zarobkowe ojca powoda wyznaczające zakres wsparcia materialnego powoda, wysokość zasądzonych odszkodowania jest niewątpliwie zgodna z prawem.

Reasumując, nie można podzielić zapatrywania autora apelacji jakoby sąd I instancji naruszył prawo materialne, a mianowicie art. 446 § 3 i § 4 k.c.

Nietrafny okazał się także zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Lektura akt sprawy wskazuje jednoznacznie, że sąd I instancji zasady swobodnej oceny dowodów nie naruszył. Zresztą sam autor apelacji nie wskazał konkretnie jakie to dowody błędnie – z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c. - ocenił sąd I instancji.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania, apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu (art. 385 k.p.c.).

P. Górecki H. Małaniuk J. Geisler